

1. ชื่อผลงาน/โครงการพัฒนา : การแก้ไขปัญหาการพูดในผู้ป่วยหลอดเลือดสมอง โดยวิธีการแพทย์แผนไทย
2. คำสำคัญ : การนวดกระตุ้นการพูด
3. สรุปผลงานโดยย่อ : การนำศาสตร์แพทย์แผนไทย รักษาผู้ป่วยหลอดเลือดสมอง ที่มีปัญหาในการพูด เป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่ทำให้ผู้ป่วยหลอดเลือดสมองสามารถกลับมาสื่อสารได้
4. ชื่อและที่อยู่ขององค์กร : หน่วยงาน การแพทย์แผนไทย กลุ่มงาน การแพทย์แผนไทยการแพทย์ทางเลือก โรงพยาบาลแม่ลาว
5. สมาชิกทีม : ระบุรายชื่อ นางพัชรี วรรณะ ตำแหน่ง แพทย์แผนไทยชำนาญการ และทีมแพทย์แผนไทย
6. เป้าหมาย :
  1. เพื่อแก้ไขการพูด
  2. เพื่อลดระดับน้ำลาย
  3. เพื่อลดภาวะเครียดของผู้ป่วย

7. ปัญหาและสาเหตุโดยย่อ

โรคหลอดเลือดสมองเป็นปัญหาสำคัญทั่วโลก ปัจจุบันมีผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองเกิดใหม่ราว 15 ล้านรายต่อปี ในจำนวนนี้เสียชีวิตประมาณ 5 ล้านราย ที่เหลือพิการเป็นส่วนใหญ่ ประมาณ 2 ใน 3 ของ ผู้ป่วยโรคนี้อาจเกิดขึ้นในประเทศกำลังพัฒนาหรือด้อยพัฒนามวมถึงประเทศไทย สำหรับสถานการณ์ของโรคนี้นี้ในประเทศพบผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองประมาณ 1,880 รายต่อ แสนราย หรือร้อยละ 2 โดยประมาณ ปัจจุบัน ถือเป็นสาเหตุการเสียชีวิตอันดับหนึ่งในเพศหญิง รองจากอุบัติเหตุและมะเร็ง ดังนั้นจะเห็นว่าโรคหลอดเลือด สมองเป็นปัญหาสำคัญของประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบันที่กำลังเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ซึ่งจะพบโรคนี้นี้มากขึ้นเรื่อยๆถ้าประชาชนไม่ได้รับการป้องกันอย่างถูกวิธี สำหรับคุณภาพการรักษาของประเทศไทย เคยมีการศึกษาในผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองตีบหรืออุดตันเฉียบพลัน พบว่าในผู้ป่วย 100 คนที่ได้รับการรักษาตัวในโรงพยาบาล ณ วันที่กลับบ้าน จะเสียชีวิตประมาณ ร้อยละ 5 หายใกล้เคียงปกติร้อยละ 25 พิจารณ์ร้อยละ 70 ซึ่งอัตราความพิการจะน้อยลงตามลำดับ เมื่อเวลาผ่านไป นอกจากความพิการทางกายแล้ว ยังมีผลต่อความคิด การวางแผน ความจำ ทำให้เกิดความจำเสื่อมใน ระยะต่อมา ซึ่งมักถูกมองข้ามไปในผู้ป่วยส่วนใหญ่ จากรายตัวชีวิตของโรงพยาบาลแม่ลาวปี 65(เดือน ต.ค 64 - พ.ค 65) หัวข้ออัตราผู้ป่วย stroke ได้รับการประเมินด้านเวชศาสตร์ฟื้นฟูเพื่อฟื้นฟูสมรรถภาพภายใน 72 ชั่วโมงในแต่ละเดือน มีจำนวน 4-6 ราย ต้องได้รับการฟื้นฟูหลังกลับบ้าน

จากการให้การดูแลผู้ป่วยในคลินิกแพทย์แผนไทย พบว่าในกลุ่มผู้ป่วยหลอดเลือดในสมองจำนวนมาก ที่ชีวิตไม่ปกติ อย่างเช่น ชายไทย อายุ 67 ปี มาด้วยอาการอ่อนแรงซีกขวา จากเส้นเลือดหลอดเลือดในสมองตีบ เมื่อวันที่ 23 พฤษภาคม ปี 64 มีปัญหาทางการเคลื่อนไหว การพูดและน้ำลายไหลตลอด ช่วงแรกที่เป็น รับการรักษาที่โรงพยาบาลแม่ลาวห้องผู้ป่วยฉุกเฉิน Refer ไปรักษาโรงพยาบาลเชียงรายประชานุเคราะห์ 3วัน หลังจากนั้นโรงพยาบาลเชียงรายประชานุเคราะห์ Refer กลับมารักษาต่อที่โรงพยาบาลแม่ลาว หลังจากกลับบ้าน ได้รับรักษาฟื้นฟูทางกายบำบัด แพทย์แผนไทยที่รพ.ส.ต ได้ 3-4 เดือน เกิดสถานการณ์โควิดระลอกที่ 2 ทำให้ไม่ได้รับการฟื้นฟูต่อเนื่อง ญาติดูแลผู้ป่วยเองที่บ้าน พอสถานการณ์โควิดคลี่คลาย ผู้ป่วยกลับมารับบริการฟื้นฟูที่คลินิกกายภาพบำบัด และการแพทย์ทางเลือก(ฝังเข็มการแพทย์แผนไทย) ที่โรงพยาบาล ผลจากการให้บริการแบบผสมผสาน ปัญหาด้านการเคลื่อนไหว ผู้ป่วยเริ่มมีอาการดีขึ้นตามลำดับสามารถทำกิจวัตรประจำวันได้ เป็นบางกิจกรรมเช่น ดื่มน้ำ(ยังมีน้ำไหลที่มุมปาก) ทานข้าว อาบน้ำเองได้ (ญาติพาเข้าห้องน้ำ) เดินได้แต่มีคนช่วยพยุง ปั่น

จักรยานสามล้อ **แต่ปัญหา**ที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลง คือการพูดยังพูดไม่เป็นคำและยังมีน้ำลายไหลตลอดเวลา ดังนั้นงานแพทย์แผนไทย ได้เล็งเห็นว่าศาสตร์การแพทย์แผนไทยเราสามารถรักษาเสริมร่วมกับแผนปัจจุบันที่ใช้เรื่องยาในการรักษา พอผู้ป่วยรายนี้มารับการรักษา จึงคิดว่าจะทำอย่างไรที่จะทำอาการของผู้ป่วยที่ดีที่สุด เพราะผู้ป่วยรายนี้ยังมีปัญหาการพูดไม่เป็นคำและน้ำลายไหลตลอดเวลา ซึ่งศาสตร์การแพทย์แผนไทยเราสามารถกระตุ้นพื้นฐานการพูด ช่วยให้ผู้ป่วยอย่างน้อยสื่อสารได้และช่วยลดการไหลของน้ำลาย เพราะมนุษย์เราการสื่อสารเป็นปัจจัยที่สำคัญในการใช้ชีวิตประจำวันถ้าพูดไม่ได้มันเกิดความทุกข์ทรมานเป็นอย่างมาก งานการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก ได้เห็นความสำคัญปัญหาดังกล่าวจึงได้หารูปแบบการรักษาทางการฟื้นฟูการพูดและน้ำลายไหล โดยวิธีการแพทย์แผนไทย เพื่อแก้ไขปัญหาการพูดและการและน้ำลายไหลตลอดเวลา

8. กิจกรรมการพัฒนา

วางแผนการรักษาฟื้นฟูโดยวิธีการแพทย์แผนไทย มีกิจกรรมดังนี้

1. แก้ไขการพูดและน้ำลายไหล โดยใช้วิธีการรักษา
  - การนวดใบหน้า เพื่อกระตุ้นการไหลเวียนเลือดระบบประสาทไปใบหน้า
  - นวดท้อง
  - นวดอก
  - ประคบสมุนไพร

} เพื่อให้กล้ามเนื้อผ่อนคลายและเพื่อกระตุ้นการไหลเวียนเลือด
2. ญาติช่วยดูแลที่บ้าน ใช้กิจกรรม OJT ในการฝึก(สอน) เพื่อให้สามารถทำให้ผู้ป่วยที่บ้านได้ที่
  - การนวดใบหน้า
  - ประคบสมุนไพร
  - ร้องเพลง
3. ลดภาวะเครียดของผู้ป่วย โดยการเสริมพลัง ดังนี้
  - การจัดกิจกรรมให้ผู้ป่วยได้มีส่วนร่วมให้รู้มีคุณค่า เช่น การช่วยเด็ดลำไยกับครอบครัว
  - การพาผู้ป่วยเข้าสู่สังคม เช่นไปวัด สวดมนต์ทำวัตรเย็นในวันพระ พาไปชมสวน / ทุ่งนา พาไปดูทำถนน

9. การวัดผลและผลของการเปลี่ยนแปลง

หลังการฟื้นฟูในรูปแบบการรักษาโดยวิธีการแพทย์แผนไทย ผลการรักษา การไหลของน้ำลาย การพูด และภาวะเครียดของผู้ป่วย ดังนี้

ผลลัพธ์	สัปดาห์ที่ 1-2	สัปดาห์ที่ 2-3	สัปดาห์ที่ 5-6	สัปดาห์ที่ 7-8
1.การไหลของน้ำลาย	- เปลี่ยนMaske ชุ่มวันละ 5 =ชิ้น (ออกนอกบ้าน) - เปลี่ยนผ้าขนหนูชุ่ม	- เปลี่ยนMaske ชุ่มวันละ 3 =ชิ้น (ออกนอกบ้าน) - เปลี่ยนผ้าขนหนูชุ่ม วันละ 2 ผืน (ในบ้าน)	- เปลี่ยนMaske ชุ่มวันละ 2 =ชิ้น (ออกนอกบ้าน) - เปลี่ยนผ้าขนหนูชุ่ม วันละ 1 ผืน (ในบ้าน)	- เปลี่ยนMaske ชุ่มวันละ 1 =ชิ้น (ออกนอกบ้าน) - เปลี่ยนผ้าขนหนูชุ่ม

	วันละ 3 ผืน (ใน บ้าน)			วันละ 1 ผืน บางวัน ไม่ได้ใช้ (ในบ้าน)
2.การพูด	- เริ่มพูดเป็นคำ ร้อง เพลงได้ 1 เพลง ชัด เป็นบางประโยค	- ร้องเพลงได้ 2 เพลง เนื้อ เพลงเริ่มชัดขึ้น	- ร้องเพลงได้ 2 -3 เพลง เนื้อเพลงเริ่มชัดขึ้น - สอบถามและตอบโต้ คำถามสั้นๆได้ เช่น ไป ไหนมา ไม่หิว	- ร้องเพลงได้ 3 เพลง ขึ้นไปเนื้อเพลงชัดขึ้น - สอบถามและตอบโต้ คำถามสั้นๆได้ เช่น ไป ไหนมา ไม่หิว , ไม่เจ็บ - นับเลข1-10 ได้แต่ บางเลขยังไม่ชัด - ทักทาย ขอบคุนชัด โดยพูดตามญาติ -พูดชื่อตัวเองได้ชัด
3.ความเครียด	- วิตจากสีหน้า แหวตา เริ่มมีการตอบโต้	- มีรอยยิ้ม และทักทาย หัวเราะและให้ความร่วมมือ ในการทำกิจกรรม	- มีรอยยิ้ม และทักทาย หัวเราะและให้ความ ร่วมมือในการทำกิจกรรม	- มีรอยยิ้ม และทักทาย สวัสดีและให้ความ ร่วมมือในการทำ กิจกรรม

10. บทเรียนที่ได้รับ : การแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก ไม่ได้เป็นหนทางสุดท้ายของผู้ป่วยที่หมดทางเลือก แต่ การแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกสามารถพลิกชีวิตที่หมดหนทางเลือก ให้กลับมามีชีวิตที่มีความหมายเพราะมนุษย์ทุกคนปรารถนาที่มีชีวิตที่มีคุณค่า สิ่งสำคัญคือผู้อยู่ในวิชาชีพ พร้อมทั้งจะสู้และเคียงข้างไปกับผู้ป่วยของเขา

11. การติดต่อกับทีมงาน : พัชรี วรรณะ กลุ่มงานการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก โรงพยาบาลแม่ลาว 093-4597851
e-mail title_2525@windowlive.com